

Marian Anczyk

Sprawozdanie z 88. Sesji Ogólnej CCBE odbytej w Brukseli w dniach 23-25 kwietnia 1998 r.

Palestra 42/9-10(489-490), 128-135

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Marian Anczyk

Sprawozdanie z 88. Sesji Ogólnej CCBE odbytej w Brukseli w dniach 23–25 kwietnia 1998 r.

Udział w posiedzeniach Organizacji Adwokackiej przy Unii Europejskiej – CCBE (Conseil des Barreaux de la Communauté Européenne), do której po długich zabiegach polska adwokatura została dopuszczona ze statusem obserwatora, ma szczególne znaczenie dla naszego zawodu na obecnym etapie polskiej drogi do Unii Europejskiej.

CCBE prowadzi, mówiąc najbardziej ogólnie, działalność mającą na celu integrację adwokatów Unii Europejskiej m.in. przez prawne regulacje problemów związanych z wykonywaniem zawodu. Ten cel musi już interesować adwokatury krajów oczekujących na wejście do Unii i krajów, które są na wstępnym etapie. Delegaci ze statusem obserwatora uczestniczący w obradach CCBE są dopuszczani do głosu, a niekiedy są wręcz wywoływani do przedstawienia zebranym specyfiki wykonywania zawodu i prawnych uregulowań zawodu w ich krajach. A pamiętać należy, że do grupy obserwatorów, poza krajami Europy Środkowej należą takie kraje jak Szwajcaria, Turcja, Cypr czy Słowenia. Udzielone wyjaśnienia mogą wpłynąć na treść uchwał podejmowanych przez CCBE, a z drugiej strony proces dostosowywania przepisów lokalnych dotyczących zawodu adwokackiego do przepisów Unii będzie łatwiej przebiegać w tych krajach. Ten pogląd pokrywa się w pełni z wolą Rządu Polskiego, o czym mówiła m.in. Pani Minister Hanna Suchocka na kwietniowej Sesji NRA w Grzegorzewicach. Temat ten był także poruszony na Konferencji Komitetu Integracji Europejskiej w dniu 2 czerwca br. w Warszawie, w której obok delegatów krajów aplikujących do Unii – wzięła także udział delegacja Prezydium NRA.

Prace poszczególnych Komisji powołanych przez CCBE trwają długo: nie jest łatwo znaleźć kompromisowe i pragmatyczne rozwiązania prawne dla 17 krajów Unii, które przez wiele lat stosowały swoje prawo oparte m.in. na narodowej tradycji i specyficznych warunkach ekonomiczno-społecznych. Dodatkową trudnością jest także dwujęzyczność w pracach Unii, niuanse prawno-językowe nie

zawsze dające się usunąć i potrzeba nieustannego konsultowania projektów uchwał z delegatami, którym trzeba każdorazowo doręczać bardzo wiele materiałów, z którymi winni się zapoznać przed obradami.

Sprawy adwokackie krajów Europy Środkowej są przedmiotem prac odrębnego Komitetu powoływanego przy CCBE, a krótko zwanego PECO, będącym skrótem słów – Pays de l'Europe Centrale et Orientale.

I. W przeddzień Ogólnej Sesji CCBE w dniu 23 kwietnia br. odbyło się posiedzenie Komitetu PECO. W obradach wzięli udział delegaci adwokatów Europy Środkowej, a także kilku delegatów z krajów Unii – Stephen Rayner z Wielkiej Brytanii, Pierre de Montalembert z Francji, Sofia Nikiforou z Grecji i Immaculada Umbert-Millet z Hiszpanii oraz sekretarz Komitetu Cristina Bompard.

Obrady zdominowane były omówieniem Seminarium mającego się odbyć w dniach 4–6 października br. w Warszawie. Tematem konferencji będzie „Prawna i sądowa współpraca europejska, a w szczególności: a) kompetencje sądów, b) uznawanie i egzekucja wyroków cywilnych (i handlowych) w Europie, c) europejski tytuł wykonawczy. Celem konferencji jest także przybliżenie jej uczestnikom treści Konwencji Brukselskiej i Konwencji w Lugano. Konwencje te mają ogromne praktyczne znaczenie w zagranicznym obrocie handlowym, w którym Polska uczestniczy w coraz większym zakresie. Rada Europy popiera organizowanie takich konferencji w naszej części Europy i przeznacza na nie fundusze z programów PHARE i GROTIUS. Ze swej strony Komisja Europejska zobowiązała się pokryć wydatki związane z pobytem w Warszawie ok. 30 zagranicznych gości z Europy Zachodniej, Środkowej i Wschodniej.

Spotkanie warszawskie otrzymuje zatem dużą rangę zawodową i polityczną. O ile ta Konferencja spełni pokładane w niej nadzieje kształceniowe – PECO i CCBE zorganizują dalsze podobne seminaria w tej części Europy na temat prawa europejskiego (Wspólnoty Europejskiej). Wyniki Konferencji będą omawiane w listopadzie br. przy okazji obchodów 10-lecia organizowania akademickich praktyk prawniczych.

Komitet ustalił również, że we współpracy z Komisją Europejską i w ramach Programu SCHUMAN wprowadzi do Internetu „Kompedium prawa europejskiego” z uwzględnieniem prawa obowiązującego w Europie Środkowej. Instytut Nauk Prawnych w Brukseli zapewni nadzór naukowy nad treścią prawa mającego być umieszczanym w Internecie.

PECO rozpoczęło wydawanie Biuletynu Prawniczego o tematyce adwokackiej krajów tego regionu europejskiego. W skład redakcji wchodzi delegat polski, który napisał dla pierwszego numeru Biuletynu artykuł o ostatnich zmianach polskiego prawa o adwokaturze.

W grudniu br. PECO – z udziałem Rady Europy, organizuje multilateralną dyskusję na temat „Dostępu do zawodu sędziego”. Dokładną datę i miejsce konferencji organizator poda w stosownym czasie.

Nadto uczestnicy narady zostali poinformowani, że:

a) kompendium o zawodzie adwokata w Europie opracowane przez adw. Jane Webster, będzie musiało być uzupełnione z uwagi na zmiany przepisów o adwokaturze, jakie zaszły ostatnio w kilku krajach;

b) członek Komisji ds. etyki przy CCBE – prof. Remo Danovi z Mediolanu, adw. M. Laemle z Colmar (Francja), dziekan Fr. Collard z Liège (Belgia) i delegat polski – na zaproszenie Rady Europy wygłosili w Bukareszcie w dniach 30 kwietnia–1 maja br. referaty na temat etyki, postępowania dyscyplinarnego i historii kształtowania się etyki w krajach zachodnioeuropejskich. Sprawozdanie z Konferencji złożył delegat polski, który przewodniczył drugiej, końcowej fazie obrad bukareszteńskich;

c) Komitet PECO opracowuje program szkolenia zawodowego i wymiany młodych adwokatów z krajów Europy Środkowej. Program sfinansuje się najprawdopodobniej z funduszu Programu PHARE i LEONARDO da VINCI. Kierownictwo PECO podjęło już starania o przydział potrzebnych funduszy;

d) powołano do życia Unię Bałkańskich Adwokatów, do której przystąpiły już adwokatury Rumunii, Grecji, Albanii, Cypru i Nowej Jugosławii. W dniach 14–15 maja br. Unia zorganizowała w Salonikach seminarium na temat „Reorganizacji spółek”.

II. W dniach 24–25 kwietnia br. odbyły się właściwe obrady sesyjne. Program Sesji Ogólnej obejmował m.in. następujące problemy:

1) V-Przewodniczący Komisji ds. etyki adwokackiej – adw. Christian Raoult (Francja) przedstawił stan prac nad projektem nowelizacji kodeksu etyki CCBE. Projekt tych zmian wraz z obszernym uzasadnieniem liczącym ok. 150 stron, został przesłany delegatom. Ewentualne uwagi mają być zgłoszone do dnia 15 września br., a w końcu listopada przewiduje się przyjęcie uchwały o ostatecznej treści znowelizowanego kodeksu etyki CCBE. Sesja odbędzie się w Lyon.

Mimo tego, że *gros* problemów zostało wziętych pod uwagę przez Komisję, musiała ona zająć się uzupełniająco apelem otrzymanym 25 marca br. od Generalnego Sekretarza Komisji Europejskiej M. Fortuescue, który przypomniał władzom CCBE o uchwale Komisji Europejskiej umieszczonej w Dzienniku Urzędowym z dnia 15 sierpnia 1997 r. o współpracy w realizacji programu zwalczania zorganizowanej przestępczości. Apel ten Komisja ds. etyki rozważała m.in. na tle tajemnicy zawodowej i niezależności adwokata. Te zasady fundamen-

talne dla naszego zawodu, ale w związku z walką z zorganizowaną przestępczością niektórzy sędziowie i prokuratorzy Unii atakowali bezwzględność zasad postulując odstępstwa od nich. Adw. Raoult przypomniał, że na poprzedniej Sesji w Liège w dniach 14–15 listopada 1997 r., CCBE podjęło jednoznaczną uchwałę o bezwzględnym charakterze tajemnicy zawodowej, a co do tzw. prania brudnych pieniędzy zalecono ostrożność w przypadkach, gdy klient operuje dużą gotówką. Zdaniem adw. Raoulta adwokaci nie mogą odstąpić od powyższych zasad, które są gwarantem ich niezależności i zaufania klientów do nich. Nie można żądać od adwokata, by denuncjował swego klienta i aby odmawiał mu swej pomocy prawnej. Konwencja Praw Człowieka zapewnia każdemu prawo do obrony, którego nie można oczywiście utożsamiać ze świadomą pomocą w popełnieniu przestępstwa. Zdaniem adw. Raoulta odpowiedź CCBE na apel sekretarza Komisji Europejskiej – nie może być inna. Tę opinię przyjęto gorącymi oklaskami...

3) O reklamie mówiła adw. Ana Palacio z Włoch. Nawiązała ona do tzw. Zielonej Księgi (Livre vert) Komisji Europejskiej traktującej m.in. o aspektach handlowych działalności zawodowej adwokatów w niektórych krajach Unii. Ten aspekt był treścią notatki adw. Patricka Olivera z Irlandii, gdzie adwokat może przyjąć sprawę z elementem handlowym i korzystać w związku z tym z reklamy. Wiadomo również, że GATT, mimo protestów m.in. Unii Międzynarodowej Adwokatów (UIA), zaliczył zawód adwokata do grupy zawodów komercyjnych. CCBE jest jednakże przeciwny reklamie szeroko stosowanej w handlu przez adwokatów, jako sprzecznej z godnością zawodu. W łonie CCBE nie ma co do tej kwestii pełnej zgodności. Koniecznym jest zatem znalezienie rozwiązania tego problemu przez komisję ds. *publicity* i chyba ds. etyki.

4) Temat „Adwokat a nowe technologie” przedstawiła zebrany komisja prowadzona przez adwokatów Wolffa Ruperta (Austria) i Dana de Snoo (Holandia).

Komisja już w trakcie zbierania materiałów dotyczących użytkowania przez adwokatów Internetu i e-mailu, aby móc zaproponować na jednej z następnych Sesji projekt uchwały w tej sprawie. 8 stycznia br. Komisja zebrała się w Paryżu, aby rozważyć powołanie do życia europejskiej sieci łączności dla potrzeb adwokatów. Adw. Klaas Jan Witvoet, z Holandii, zademonstrował uczestnikom Sesji praktyczne możliwości korzystania z internetu, z którego koledzy holenderscy już szeroko korzystają dzięki posiadaniu własnego Baitnetu (uwaga „Baitle” = Adwokacki). Wraz z adwokaturą paryską odgrywają oni pionierską rolę w tej dziedzinie. Adw. Witvoet zwrócił uwagę na pilną potrzebę opracowania przepisów regulujących korzystanie z internetu przez adwokatów w negocjacjach, aby utajnić informacje i tym samym nie naruszać tajemnicy zawodowej i zasad konfidencjonalności. Dla tego

celu służyć ma tzw. enkrypcja, utajnienie podpisu adwokatów przy takich okazjach, czy konieczność uzyskania poświadczenia (*certification*) od drugiej strony, po którym będzie można dopiero prowadzić internetowe pertraktacje.

Te okoliczności oraz zagrożenia mogące nastąpić w sferze tajemnicy zawodowej, a także aspekty konkurencyjne, reklamowe itp. wymagają, aby do prac Komisji włączyła się także Komisja ds. etyki zawodowej. Prace Komisji potrwają nieco, lecz muszą jak najszybciej doprowadzić do przyjęcia uchwały, która maksymalnie wyeliminuje nadużycia i bardzo złe obyczaje, jakie już można zaobserwować na tym polu coraz częściej użytkowanym w nowych warunkach komunikowania się ze sobą.

5) W punkcie programu dotyczącym kształcenia zawodowego zabrał głos Geoff Hoon, Sekretarz Parlamentarny w Departamencie angielskiego Lorda Kanclerza. Mówił on o kształceniu adwokatów w prawie Wspólnoty Europejskiej, które ocenił jako wyjątkowo słabe w krajach Unii. Prawo to jest niekiedy albo w ogóle nie stosowane bądź źle stosowane. Jego zdaniem, fundusze Programu SCHUMAN mające służyć pogłębianiu znajomości tego prawa, winny być wykorzystane na doksztalcenie adwokatów. Komisja ds. Kształcenia winna pilnie opracować program doksztalcenia i uwzględnić przy swych pracach sugestie zawarte w programie Friedersa, przedstawionym w końcu lutego br. w Wiedniu na Konferencji Prezydentów Europejskich Izb Adwokackich, a także raport Prezydenta CCBE, Michela Gout dotyczący harmonizacji wykształcenia europejskiego adwokata. Należy zauważyć, że raport zaleca wykorzystanie doświadczeń USA, które zdołały doprowadzić do dość bezkolizyjnego stosowania różnego prawa obowiązującego w poszczególnych stanach. Należy również współpracować z Federacją Europejskich Izb Adwokackich, która z pomocą adwokatury hiszpańskiej realizuje w ramach Programu STAGE akcję szkoleniową i wymiany młodych adwokatów. Sekretarz Generalny CCBE, Caroline Goemans poinformowała zebranych, że już wystąpiła o przyznanie funduszy z Programu SCHUMAN na te cele.

6) O „Forum dotyczącym międzynarodowej współpracy w dziedzinie praktyki prawniczej” mówili Prezydent Gout i adw. z Carl Bevernage (Belgia). W dniach 9–10 listopada br. odbędzie się drugie z rzędu spotkanie przedstawicieli trzech organizacji adwokackich: American Bar Association, Japońskiej Federacji Izb Adwokackich i CCBE (w skrócie – ABA, JFBA i CCBE). Do prac tej grupy włączyła się Światowa Organizacja Handlowa (OMC – Organisation Mondiale du Commerce), która zainteresowana jest współpracą w dziedzinie księgowości. Sekretariat CCBE poinformował, że CCBE ustanowi swego przedstawiciela w OMC do występowania przed jej organami, ilekroć interes adwokatury będzie wchodził w grę.

7) Zagadnienia stowarzyszeń multidyscyplinarnych z nie adwokatami przedstawił dziekan paryski B. Vatier. Na Sesji przeważała koncepcja wyeliminowania tego rodzaju stowarzyszeń. Taką tendencję zauważa się także w USA. Komisja ds. etyki popierała takie stanowisko w dbałości o przestrzeganie tajemnicy zawodowej. Należy bowiem zauważyć, że w mieszanych spółkach kapitałowych, w których kapitał należy wyłącznie do osób nie będących adwokatami – oni właśnie korzystają z nazwy firmy adwokackiej i kontrolują działalność kancelarii adwokackiej. Tak być nie może. Nie jest pożądany wspólny lokal, wspólny pokój recepcyjny, wspólna biblioteka czy nawet pokój śniadaniowy – bo wspólne ich użytkowanie może zaszkodzić niezależności adwokata i obowiązkowi przestrzegania tajemnicy zawodowej. Sprawa ta wiąże się nadto z monopolistyczną konkurencją dużych firm adwokackich, globalizujących różne usługi, a które opanowują coraz bardziej rynek usług nie tylko adwokackich, o czym jest już głośno i krytycznie w środowiskach zawodowych.

Temat wymaga dokładnego opracowania, zwłaszcza, że poglądy na ten problem nie są jednakowe. Będzie on przedmiotem obrad najbliższej Sesji w końcu listopada br. w Lyon.

8) W dniu 15 grudnia ub.r. Parlament Europejski przyjął Uchwałę dotyczącą osiedlania się adwokatów z krajów Unii poza granicami kraju, w którym nabyli uprawnienia adwokackie (tzw. *établissement*). Tekst uchwały został ogłoszony dnia 16 lutego br. w Dzienniku Urzędowym i z tym dniem wszedł w życie. Dla zagranicznych firm adwokackich z krajów Unii te przepisy mają szczególne znaczenie. Eksport usług adwokackich cenią sobie także ekonomiści tych krajów – o czym przekonało się Prezydium NRA w toku prac legislacyjnych nad zmianą polskiego prawa o adwokaturze. Obecnie komisja ds. *établissement* opracowała projekty wytycznych przy realizacji obowiązującej uchwały. Opracowano m.in. wzór formularza wniosku o wpis na zagraniczną listę adwokatów (*formulaire d'inscription*) oraz wzór formularza zawierającego dane o kwalifikacjach adwokackich kandydata i jego dane dotyczące ewentualnej karalności dyscyplinarnej (*certificat d'attestation*). Są to formularze, które Komisja zaleca stosować. Komisja nie zakończyła jeszcze swych prac, a jest sporo spraw do uregulowania: m.in. sprawa opłat za dodatkowy wpis na zagraniczną listę adwokacką, obowiązku informowania zagranicznej izby o wszczęciu nowego postępowania dyscyplinarnego itp.

Komisja Europejska przywiązuje dużą wagę do Uchwały o tzw. *établissement*, co podkreślił jej Przewodniczący, Jacques Santer, w liście z dnia 23 lutego br. skierowanym na ręce Prezydenta CCBE, M. Gout.

9) Sobotnie obrady Sesji rozpoczęto od relacji sędziego Anne-Marie Rouchard, członkini „Task Force” jednostki zajmującej się kooperacją

sądowniczą w Sekretariacie Komisji Europejskiej. Ta komórka zajmuje się także relacją między adwokatem a sędzią w tzw. Espace Judiciaire (Przestrzeń Sądownicza) w celu uzyskania większej efektywności w egzekucji orzeczeń sądowych w krajach Unii Europejskiej. Problematyka ta związana jest z treścią Konwencji Brukselskiej i Konwencji z Lugano, które nie zostały jeszcze podpisane przez wszystkie kraje Unii. Niektóre kraje mają natomiast bilateralne umowy najczęściej w dziedzinie prawa rodzinnego.

Dla rozwoju międzynarodowego obrotu handlowego jest niezbędne istnienie europejskiego tytułu egzekucyjnego dla realizacji wierzytelności wynikających z prawomocnych orzeczeń sądowych. Jego brak utrudnia rozwój tego obrotu, jak i międzynarodowej współpracy ekonomicznej w ogóle. Załatwienia wymaga także problem tzw. transparentności majątkowej dłużników, która nie pozwala skutecznie realizować należnych wierzytelności. Jedyne w Niemczech istnieje obowiązek ujawnienia majątku przez dłużnika dla celów egzekucyjnych pod rygorem skutków karnych. Trudnym problemem jest także wszechmocna dotąd tajemnica bankowa. Sprawy te nabrały szczególnego znaczenia po wejściu w życie Traktatu w Maastricht.

Prace nad europejskim tytułem egzekucyjnym są w toku. Intencją projektodawców jest odformalizowanie procedur wykonawczych i zabezpieczających, tak w krajach Unii Europejskiej, jak w krajach należących do Rady Europy. Dotyczyć to ma jedynie orzeczeń sądowych, co chyba nie rozwiąże problemu, jako że różne są w tych krajach kompetencje sądów, jak i organów administracyjnych, np. w sprawach spadkowych czy rodzinnych (np. we Francji sprawy spadkowe załatwia w zasadzie notariusz). Ta problematyka będzie przedmiotem seminarium organizowanego przez CCBE w październiku br. w Warszawie.

10) Dalszym tematem obrad było sprawozdanie stałego delegata CCBE przy Trybunale Praw Człowieka – adw. Louisa Schiltza z Luksemburga. Brał on udział dnia poprzedniego w dyskusji, która toczyła się w Uniwersytecie im. Roberta Schumana w Strasburgu, a która dotyczyła wprowadzenia w życie Protokołu Nr 11 Konwencji Praw Człowieka. Protokół ten dotyczy mechanizmu kontroli ustanowionej przez Konwencję. Problemem budzącym wiele emocji jest także projekt wprowadzenia jednoosobowych składów Trybunału w „drobniejszych” sprawach, co powinno przyspieszyć rozpatrywanie spraw, ale według niektórych nie gwarantuje obiektywizmu w orzeczeniach, np. z uwagi na narodowe nastawienie pewnych sędziów. Zastanawiano się także nad wprowadzeniem w postępowaniu przed tym Trybunałem trzeciego języka oficjalnego, tj. języka rosyjskiego. Czas pokaże, czy ta koncepcja będzie przyjęta. Obecnie skargi mogą być składane w języku ojczystym, co gwarantuje dostęp do wymiaru sprawiedliwości, choć

praca tłumaczy przedłużyć niewątpliwie okres wydania orzeczeń sądowych. Ostateczne decyzje w poruszanych sprawach powinny zapaść jeszcze w tym roku.

11) Ostatnim tematem Sesji była sprawa tzw. VAT-u od usług adwokackich. Nad tym zagadnieniem Komisja *ad hoc* pracuje już od kilku lat, a przewodniczy jej adw. Francisco de Asis Geli Simon (Hiszpania). VAT ten jest różny w różnych krajach Unii i wynosi od 10% do 25%, przy czym możliwe są niekiedy zniżki od niego. Pogląd CCBE jest jasny: jeśli pobieranie VAT-u jest zasadne przy zleceniach usług przez osoby prawne, które mogą go odzyskać, to pobieranie go od osób fizycznych stanowi oczywiste utrudnienie dostępu do wymiaru sprawiedliwości dla najliczniejszej grupy społecznej, o niskim czy średnim statusie majątkowym, a przecież prawo dostępu do wymiaru sprawiedliwości gwarantują im obowiązujące przepisy Konwencji Praw Człowieka.

Uczestnicy Sesji uznali jednomyślnie, że sprawa VAT-u jest ważną i niezmiernie pilną, dlatego zobowiązano Komisję do przedłożenia ostatecznego projektu w tej sprawie już na najbliższe posiedzenie sesyjne, aby można było go przegłosować i nadać dalszy bieg.

Tematyka Sesji wykazała jasny cel, jaki sobie wytknął CCBE i ogromny wysiłek wielu delegatów opracowujących projekty uchwał, które, przecież prędzej czy później, polska adwokatura będzie musiała wprowadzić do swego prawa.